

Informasjon om Tarmscreeningprogrammet

Kreft i tykk- og endetarmen rammer mer enn 4500 personer i Norge hvert år. Om lag 1600 dør årlig av sykdommen. Ved screening kan tarmkreft oppdages, før sykdommen har begynt å gi plager. Da øker muligheten for å overleve.

Fra 55-års alder får du tilbud om å delta i det nasjonale screeningprogrammet for tarmkreft. Dette er et frivillig helsetilbud.

I dette informasjonsskrivet kan du lese mer om Tarmscreeningprogrammet slik at du selv kan ta stilling til om du ønsker å delta.

Tarmkreft gir få symptomer

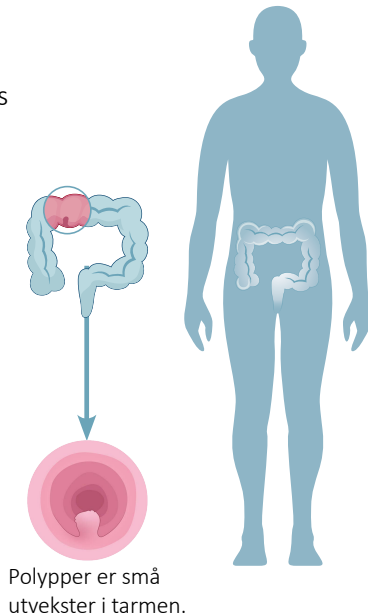
De fleste som får tarmkreft er over 55 år. Sykdommen utvikler seg fra små utvekster, polypper, i tarmen. Polypper er vanlig, og vi finner dem hos én av fire 55-åringer.

De fleste polypper gir ikke plager, men noen kan vokse og etter hvert utvikle seg til kreft. Kreft i tarmen kan være vanskelig å oppdage. Symptomer kommer sent og kan lett forveksles med vanlige mageplager.

Symptomer på kreft i tarmen kan være

- endring i avføringsmønsteret
- en følelse av at tarmen ikke tømmes ordentlig
- magesmerter
- blod i avføringen
- vekttap

Dersom du opplever slike plager, bør du ta kontakt med lege. Da skal du ikke vente på invitasjon til screeningprogrammet.

Arv: Risikoen for tarmkreft øker dersom noen i nærmeste slekt har eller har hatt tarmkreft. De fleste tilfellene oppstår likevel uten at andre i slekten har hatt sykdommen.

Livsstil: Overvekt, lite fysisk aktivitet, lite fiber i maten, tobakk og alkoholbruk øker risikoen. Men selv om du lever sunt er det ingen garanti mot å få kreft i tarmen.

Hva er tarmscreening?

Et annet ord for screening er masseundersøkelse. Screening innebærer å lete etter noe som er skjult. Ved tarmscreening leter man etter kreft og forstadier til kreft i tarmen. Målet er å finne disse før de gir noen plager.

Screeningmetoden som brukes i det norske screeningprogrammet er en test for blod i avføringen. De fleste som deltar vil ikke få påvist noe unormalt. Noen vil ha behov for videre undersøkelser, og noen vil få påvist polypper eller kreft.

Hva er effekten av tarmscreening?

Vi har ikke sikre tall for hvor effektivt screening med test for blod i avføringen er, men vi antar at risikoen for å dø av tarmkreft reduseres med rundt 25 %.

Det vil si at

- 3–4 av 1000 55-åringer vil dø av tarmkreft i løpet av 10 år uten screening
- 1 av disse kan unngå å dø av tarmkreft ved å delta i screeningprogrammet

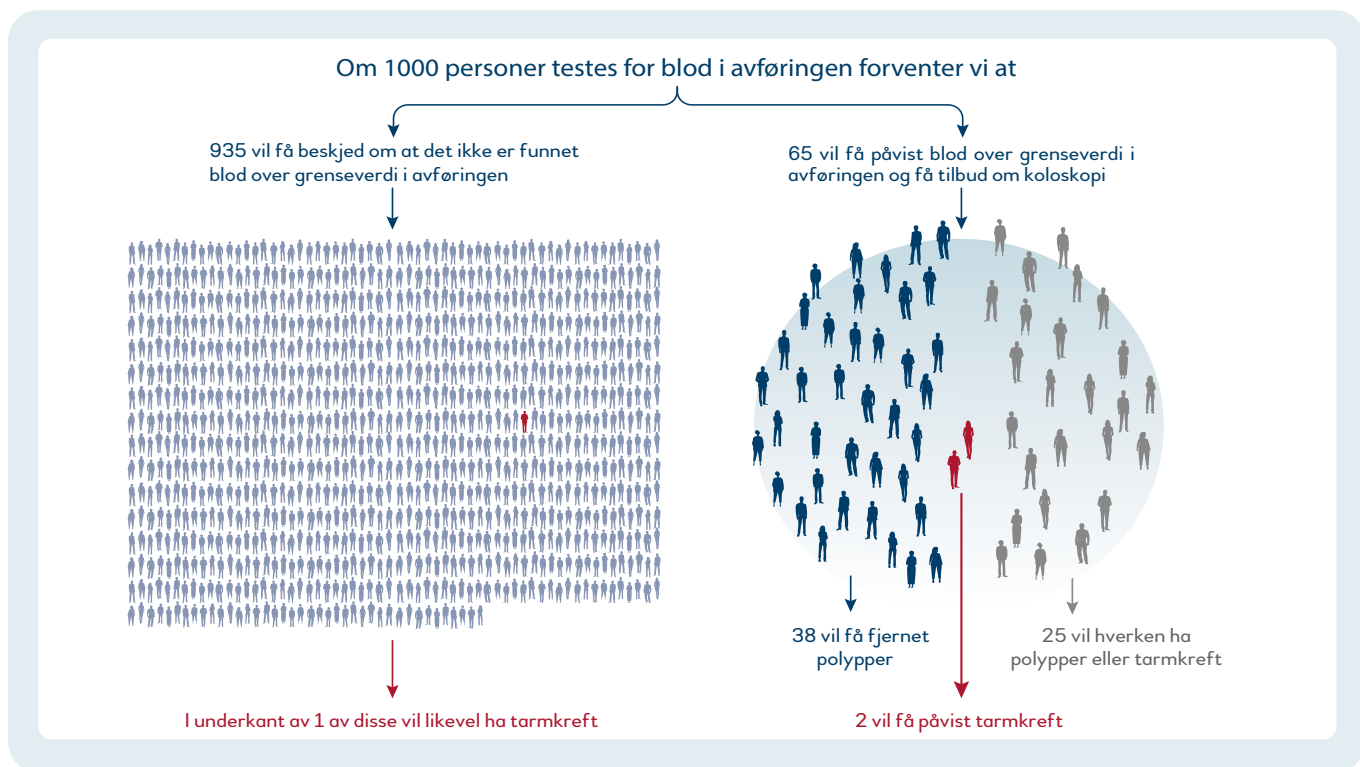
Dessuten vil flere krefttilfeller oppdages på et tidlig stadium. Da blir behandlingen som regel langt mindre omfattende.

Hvem bør ikke delta?

Dersom du er i et kontrollopplegg med koloskopi for eksempel for kreft, polypper eller inflammatorisk tarmsykdom, behøver du ikke delta i Tarmscreeningprogrammet.

Har du alvorlige kroniske sykdommer kan ulempene være større enn nytten ved å delta. Er du usikker på om dette gjelder deg, bør du snakke med fastlegen din om tarmscreening er aktuelt for deg.

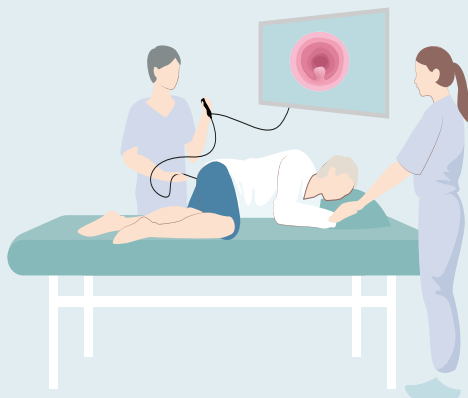
Test for blod i avføringen

Kreftsvulster og polypper kan blø. Screeningstesten kan påvise små mengder blod i avføringen som du ikke kan se selv. Prøvetakingsutstyr og veiledning får du tilsendt i posten. Prøven tar du selv hjemme. Deretter sender du prøven til laboratoriet for analyse.

Av 1000 personer som sender inn avføringsprøve, vil om lag 65 få beskjed om at det er påvist blod over grenseverdi i avføringen. De vil få tilbud om oppfølgende undersøkelse med koloskopi på sykehus.

Koloskopi

er en undersøkelse som gjennomføres på sykehus. Man bruker en tynn slange med et lite kamera på tuppen, som føres inn gjennom endetarmen. Dette gjøres for å undersøke innsiden av tarmen.

Ved koloskopi kan man ta vevsprøver i tarmen for å stille diagnose, og man kan fjerne polypper. Ved å fjerne polypper kan man hindre at de senere utvikler seg til kreft.

Dersom det ikke blir funnet blod i avføringen over grenseverdi, vil du få tilbud om ny avføringsprøve hvert andre år inntil du fyller 65 år. Ved å gjenta testen øker man muligheten for å avdekke kreft og forstadier til kreft i tarmen.

Er dette noe for deg?

Deltagelse i Tarmscreeningprogrammet reduserer sjansen for å dø av tarmkreft. Men hos de fleste som blir undersøkt, finner man ikke noe galt. Tarmscreening kan imidlertid ha noen ulemper:

- Noen kan føle uro mens de venter på resultatet av avføringsprøven eller time til koloskopi.
- 1 av 4 opplever smerter under koloskopien. Man kan da få tilbud om smertestillende medisiner.
- Koloskopi og fjerning av polypper innebærer en risiko for komplikasjoner. Ved om lag 1–7 av 1000 koloskopier kan det oppstå komplikasjoner som blødning eller hull på tarmen.
- Screening kan påvise kreft og polypper som ellers ikke ville ha gitt deg plager i løpet av din levetid. Ved å delta i screeningprogrammet kan du derfor få behandling du egentlig ikke trenger.
- Man finner ikke alle kreftsvulster eller polypper ved screening. Å delta i screeningprogrammet er derfor ingen garanti mot å få tarmkreft senere i livet.

